

ФУНКЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Метою даного дослідження є розкриття функцій професійної діяльності викладача, пов'язаних зі специфікою навчання студентів у вищій школі.

Аналіз видів і структурних компонентів професійної компетентності педагога, поданих у психолого-педагогічній літературі, свідчить про те, що вони відображують поліфункціональну професійну діяльність. Реалізація професійних функцій педагога вищої школи зумовлюється метою навчально-виховної діяльності, особливостями організації навчального процесу, віковими особливостями тих, хто навчається. Зазначимо, що поняття «функція» має декілька трактувань: від математичного розуміння будь-якої залежності між двома й більше змінними до виконання обов'язків, кола діяльності, призначення, ролі. При дослідженні соціально-педагогічних аспектів діяльності людини під функцією найчастіше розуміють якісну характеристику, спрямовану на збереження, підтримку й розвиток системи.

Проаналізуємо функції професійної діяльності педагога, які достатньо широко представлені в науковій літературі. Виходячи з основних напрямів діяльності педагога, Н. Кузьміна виокремлює гностичну, конструктивну, проектувальну, комунікативну та організаційну функції. Гностична функція педагога полягає в аналізі навчальної інформації, власного педагогічного досвіду та позитивного досвіду колег, власних ускладнень при виконанні професійної діяльності, здійсненні пошуку нових методів навчання, вивченні індивідуальних особливостей учнів. Змістом конструктивної функції є відбір і структурування змісту навчання, планування власної педагогічної діяльності, прогнозування та узагальнення її результатів. Здійснюючи проектувальну функцію, педагог має передбачати можливу поведінку учнів у різних умовах, прогнозувати ефективність впровадження певної педагогічної системи. Реалізацію комунікативної функції спрямовано на забезпечення професійно-педагогічного спілкування учителя та учня, що водночас потребує високого рівня розвитку професійних комунікативних якостей. До організаційної функції належать організація власної діяльності та поведінки в реальних умовах, безпосередня реалізація плану діяльності, мобілізація учнів на пізнавальну діяльність і використання внутрішнього потенціалу.

До переліку функцій педагогічної діяльності (за А. Бабенко) віднесено такі:

– практико-операційну (технологічну) – трансформація отриманих знань у практичній предметній діяльності у вигляді вмінь і навичок володіння, а також проектування й організації професійної діяльності;

– мотиваційно-спонукальну – розвиток і знаходження зрілої форми думок, мотивів, цінностей, усієї спрямованості особистості, самоствердження у власній професійній діяльності, реалізація творчого потенціалу, унікальних здібностей, набуття авторитету серед колег і для самого себе;

– гностичну – активізація пізнавальної, інтелектуальної діяльності особистості, засвоєння накопичених людством знань, фактів, інформації освітнього характеру, підвищення особистої поінформованості, кругозору, ерудиції, націлених на перспективний розвиток;

– контрольно-оцінювальну (рефлексивну) – усвідомлення людиною своїх знань, поведінки, моральності й інтересів, ідеалів і мотивів; цілісне оцінювання самого себе як професіонала;

– комунікативну – відкритість до спілкування, збагачення в процесі міжособистісної взаємодії.

Специфіку професійної діяльності викладача також обумовлюють особливості навчання у вищій школі. Аналіз теоретичних досліджень і власний професійний досвід дає змогу виокремити як основні вікові особливості тих, хто навчається; професійну спрямованість навчального процесу; єдність теоретичної і практичної підготовки студентів; вагому частку самостійної роботи студентів; залучення студентів до наукових досліджень.

Виходячи з того, що метою сучасної вищої освіти є не стільки наповнення студента певним обсягом знань, скільки формування в нього усвідомленості щодо необхідності проектування стратегій саморозвитку та самоосвіти як підґрунтя майбутньої професійної діяльності, головна роль при здійсненні професійної підготовки майбутніх фахівців належить самоосвіті, конструюванню власних освітніх і професійних маршрутів.

Підготовку майбутніх фахівців у вищій школі відрізняє спрямованість навчання на науку, яка зумовлює поєднання процесу пізнання з дослідницькою діяльністю студентів.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» науково-дослідна робота студентів є обов'язковою складовою їхньої підготовки в закладах вищої освіти. У багатьох випадках, досліджуючи методи професійної діяльності педагога вищої школи, автори неправомірно ототожнюють методи педагогічної діяльності вищої школи з методами діяльності шкільного вчителя, не враховуючи суттєвих відмінностей вищого навчання від загальноосвітнього. Так, на відміну від загальноосвітнього навчання, у вищій школі студент повинен оволодіти сучасною наукою, отримати професійну освіту. Тому методи навчання у закладах вищої освіти і для педагога, і для студента не є способом трансформації та осмислення знання, а методами проникнення в процес розвитку науки,

розкриття її методологічних основ, а відтак види й методи навчання у вищій школі є видами та методами наукового дослідження (особливо це стосується профільюючих дисциплін, спецкурсів і спецпрактикумів).

Таким чином, специфічні особливості навчального процесу у вищій школі зумовлюють суттєві відмінності професійної діяльності викладача закладу вищої освіти від учителя середньої школи. Професійна діяльність науково-педагогічного працівника в умовах модернізаційних процесів, які відбуваються в системі вітчизняної вищої освіти, має ґрунтуватися на єдності викладання навчальної дисципліни та власної наукової діяльності, враховувати андрагогічні принципи навчання; передбачати стимулювання самостійної роботи студентів і сприяти їхньому соціально-особистісному і професійному розвитку.

В. В. Котик

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Відмінною рисою сучасного спеціаліста будь-якої сфери є не тільки наявність фундаментальних знань у професійній діяльності, але й необхідність володіння сукупністю програмних засобів, які допоможуть йому орієнтуватися в інформаційному просторі.

Таким чином, завдання викладача закладу вищої освіти – виховати професіонала з активною життєвою позицією, компетентного у своїй сфері діяльності, з умінням орієнтуватися в умовах, що змінюються, готового вирішувати професійні завдання, здатного до самоосвіти, саморозвитку і самореалізації. Засобами, здатними допомогти в здійсненні цього завдання, стають електронні ресурси, що функціонують на базі нових інформаційних технологій і складають основу для становлення сучасного медіасередовища.

Мультимедіа являє собою інформаційну технологію, що швидко розвивається і відрізняється інтеграцією в єдину програмну продукцію різних видів інформації, роботою в режимі реального часу, а також новим рівнем інтегрованого спілкування «людина - комп'ютер».

Інформаційні технології дозволяють створювати такі електронні засоби навчання, які інтегрують властивості практично всіх традиційних засобів, використовують, коригують і зберігають досвід, що міститься в інформаційних середовищах, обмінюються ними, поєднують досягнення педагогічних та інформаційних технологій, мінімізують витрати на навчання.

Впровадження інноваційних технологій в умовах тотальної інформатизації освіти вважається на сьогодні прогресивним кроком, підвищує мотивацію навчання та сприяє інтенсифікації навчальної діяльності. Для підвищення якості навчального процесу викладач у своїй